
LYSEONMÄEN KOULUN OHJAUSSUUNNITELMA

1.6.2021

1. Lyseonmäen koulun ohjaussuunnitelma	4
2. Hyvän ohjauksen teemat ohjaussuunnitelman perustana	5
2.1 Riittävä ja monipuolinen ohjaus	5
2.2 Oppilaan aktiivisuuden, osallisuuden ja vastuullisuuden tukeminen	6
2.3 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen	6
2.4 Vuorovaikutteinen yhteistyö ohjauksen tukena ja ohjauspalveluista tiedottaminen	7
2.5 Työelämätaidot ja työelämään tutustuminen	8
2.6 Koulutuksen nivelvaiheet sekä ohjaus jatko-opinto- ja uravalintoihin liittyvien päätösten tukena	8
2.7 Ohjaussuunnitelma ja ohjausyhteistyö oppilaitoksessa	9
3. Ohjauksen vuosikello ja ohjaukselliset roolit Lyseonmäen koulussa	11
3.1 Ohjauksen vuosikello Lyseonmäen koulussa.....	12
3.2 Ohjaukselliset roolit ja tehtävänjako lyseonmäen koulussa	14
3.2.1 Ohjaukselliset roolit.....	14
3.2.2 Ohjauksen tehtävänjako	19
4. Ohjaus siirtymävaiheissa	22
4.1 Siirtyminen 7. vuosiluokalle.....	23
4.2 Perusopetuksen päättövaihe ja siirtyminen toiselle asteelle.....	25
Lukio-opetus	26
Ammatillinen koulutus	26
Ammatillinen erityisopetus	26
Muita vaihtoehtoja peruskoulun päätyttyä	27
5. Tukea tarvitsevan oppilaan ohjaus ja tehostettu ohjaus.....	29
5.1 Ohjaus yleisen, tehostetun ja erityisen tuen aikana	29
Ohjaus osana yleistä tukea	29
Ohjaus tehostetun tuen aikana	29
Ohjaus erityisen tuen aikana	30
5.2 Maahanmuuttajaoppilaan ohjaus	30
Maahanmuuttajaoppilaan ohjaus perusopetuksessa	30
5.2.2 Maahanmuuttajaoppilaan ohjaus siirtymävaiheessa toiselle asteelle	31
5.3 Tehostettu ohjaus.....	31

5.3.1 Tehostetun ohjauksen osa-alueet	31
5.3.2 Tehostettu ohjaus eri vuosiluokilla.....	33
5.3.3 Tehostettu ohjaus toiselle asteelle siirryttäessä.	35
6. Monialaiset verkostot ja kunnan ohjaustiimi	36
7. Ohjaussuunnitelman päivittäminen	37
Lähteet	38

1. LYSEONMÄEN KOULUN OHJAUSUUNNITELMA

Lyseonmäen koulun ohjaussuunnitelma kuvaa koulun ohjaustoiminnan tavoitteet sekä ohjauksen järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvän vastuun- ja työnjaon opetushallituksen Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) edellyttämällä tavalla. Ohjaussuunnitelmassa kuvataan monialaiset ohjaukseen liittyvät verkostot, kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö ja työelämään tutustumisen järjestelyt (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (myöhemmin OPS) 2014, 150). Ohjauksen suunnittelussa on huomioitu opetussuunnitelman muutosmääräys 9.3.2021 koskien ohjaussuunnitelmaa ja oppilaanohjausta. Ohjaussuunnitelmassa kuvataan tehostetun henkilökohtaisen ohjauksen toimintamallit ja vastuut.

Opetushallitus on kirjannut Hyvän ohjauksen kriteerit – julkaisuun hyvää ohjausta määrittelevät teemat, joiden tavoitteena on korostaa ohjauksen jatkumon merkitystä oppilaalle aina esiopetuksesta peruskouluun ja toisen asteen opintoihin saakka. Hyvän ohjauksen kriteerit suositellaan otettavaksi osaksi paikallista laatu- ja arviointijärjestelmää. Hyvän ohjauksen kriteerien tarkoituksena on tukea ohjauksen kehittämistä ja laadun varmistamista. Kriteerien tavoitteena on turvata oppilaille tasapuoliset mahdollisuudet ohjauspalvelujen saatavuuteen ja laatuun. (Opetushallitus 2014, 3-6.) Näitä hyvän ohjauksen teemoja ja niiden kriteerejä käsitellään luvussa 2.

Luvussa 3 kuvataan ohjauksen vuosikello ja ohjaukselliset roolit Lyseonmäen koulussa. Päävastuu oppilaanohjauksen järjestämisestä on oppilaanohjaajalla. Ohjaus koulussa on kuitenkin kaikkien koulussa ja eri oppimisympäristöissä työskentelevien yhteistä työtä. Sen tulee olla jatkuvaa, vuorovaikutteista ja tavoitteellista toimintaa oppilaan oppimisen, kasvun ja kehityksen tueksi. Koulun toimintakulttuurin tulee edistää ohjauksen järjestämistä. (Opetushallitus 2014, 5.) Ohjauksen tavoitteena on opiskeluvalmiuksien kehittymisen ja opintojen sujumisen edistäminen, oppilaan päätösten tekemisen tukeminen sekä itsetuntemuksen ja hyvinvoinnin lisääminen. Ohjauksen tehtävänä on tukea nuoren kasvua kohti täysvaltaista, aktiivista ja vastuullista yhteiskunnan jäsenyyttä. (Opetushallitus 2014, 5.)

Oppilaalla on perusopetuksessa useita merkittäviä siirtymävaiheita; siirtyminen perusopetukseen, siirtyminen perusopetuksen vuosiluokilta 1-6 vuosiluokille 7-9 sekä perusopetuksen päättövaihe. Ohjauksen merkitys näissä koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa on erityisen tärkeää. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien tulee toimia tiiviissä yhteistyössä keskenään siirtymien sujuvuuden mahdollistamiseksi. Ohjauksessa tulee huomioida perheen, ystävien ja harrastusten merkitys ja tuki. (Opetushallitus 2014, 6.) Näiden siirtymävaiheiden ohjaustoimintaa kuvataan luvussa 4.

Luvussa 5 on kuvattu, miten oppilaanohjauksessa tulee huomioida oppilaan tarvitsema tuki oppimiseen kolmiportaisen tuen eri vaiheissa. Luvussa kuvataan myös tehostetun ohjauksen toimintamalli Lyseonmäen koulussa. Luvussa 6 kuvataan monialaisia verkostoja osana oppilaan ohjausta ja tukea sekä Heinolan kunnan moniammatillinen ohjaustiimi. Lopuksi määritellään, miten ohjaussuunnitelmaa tarkistetaan ja päivitetään ja kuinka ohjauksen vaikuttavuutta vuosittain arvioidaan ja kehitetään Lyseonmäen koulussa.

2. HYVÄN OHJAUKSEN TEEMAT OHJAUSSUUNNITELMAN PERUSTANA

Hyvän ohjauksen kriteerit - julkaisu on perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen ohjauksen laadun kehittämistä ja varmistamista varten laadittu suositus. Kriteerien tavoitteena on turvata ohjauspalvelujen tasapuolisuus, laatu ja saatavuus oppilaille koko Suomessa. Julkaisussa on määritelty hyvän ohjauksen teemat. Jokaisesta teemasta on laadittu hyvää ohjausta kuvaavat kriteerit.

Tässä ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan hyvän ohjauksen teemojen toteutumista Lyseonmäen koulussa hyvän ohjauksen kriteeristön kautta. Teemat on jaoteltu seitsemän eri otsikon alle:

2.1 Riittävä ja monipuolinen ohjaus

2.2 Oppilaan aktiivisuuden, osallisuuden ja vastuullisuuden tukeminen

2.3 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteuttaminen

2.4 Vuorovaikutteinen yhteistyö ohjauksen tukena ja ohjauspalveluista tiedottaminen

2.5 Työelämätaidot ja työelämään tutustuminen

2.6 Koulutuksen nivelvaiheet sekä ohjaus jatko-opintoihin ja uravalintaan liittyvien päätösten tukena

2.7 Ohjaussuunnitelma ja ohjausyhteistyö oppilaitoksessa

Tässä luvussa kuvataan, miten ohjausta toteutetaan Lyseonmäen koulussa niin, että varmistetaan hyvän ohjauksen teemojen toteutuminen. Jokaisen teeman kohdalla on tiivistetty kriteerit, joilla varmistetaan hyvän ohjauksen toteutuminen. Sen jälkeen on kuvattu, miten ohjaus on järjestetty Lyseonmäen koulussa täyttämään kriteeristön tavoitteet.

2.1 RIITTÄVÄ JA MONIPUOLINEN OHJAUS

Riittävä ja monipuolinen ohjaus tarkoittaa, että oppilaalla on mahdollisuus saada henkilökohtaista ja ryhmämuotoista riittävästi koko opintojensa ajan. Riittävä ja monipuolinen ohjaus tulee varmistaa riittäväillä resursseilla. Oppilaanohjaajat ovat tehtävänsä kelpoisia ja henkilöstön ohjausosaaminen, tiedot ja taidot ovat korkeatasoisia ja ajantasalla.

Ohjaus Lyseonmäen koulussa:

- Oppilas saa ryhmämuotoista ohjausta koko yläkoulun ajan jokaisella vuosiluokalla opetussuunnitelman mukaisesti.
- Oppilaanohjauksen resurssit on mitoitettu niin, että jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada riittävästi henkilökohtaista ohjausta yksilöllisen tuen tarpeen mukaan.

- Ohjausta toteuttavat oppilaanohjaajan lisäksi luokanvalvojat, aineenopettajat, erityisopettajat, rehtori ja apulaisrehtorit, koulunkäynninohjaajat sekä muut koulun tukiverkoston ja henkilökuntaan kuuluvat aikuiset.
- Ohjaus on monipuolista, kannustavaa ja jatkuvaa.
- Ohjauksen avulla oppilaat harjoittelevat ja kehittävät opiskelutaitojaan, tulevaisuuden taitoja, suunnittelevat omaa koulutustaan ja uravalintojaan sekä tekevät itsenäisiä, heille merkityksellisiä valintoja tulevaisuutensa suhteen ikätasonsa mukaisesti. Oppilaat saavat tietoa ja ohjausta esimerkiksi valinnaisainevalintoihin liittyen.
- Oppilaanohjaaja ovat tehtävänsä kelpoisia.
- Henkilöstöllä on mahdollisuus kehittää omaa ohjausosaamistaan.

2.2 OPPILAAN AKTIIVISUUDEN, OSALLISUUDEN JA VASTUULLISUUDEN TUKEMINEN

Ohjauksen toteuttamistavat vahvistavat oppilaiden aktiivisuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Ohjaus vahvistaa oppilaan osallisuutta kouluyhteisössä ja kasvattaa oppilasta osaksi yhteiskuntaa ja työelämää.

Ohjaus Lyseonmäen koulussa:

- Oppilaan rooli ohjauksessa on aktiivinen, vastuullinen ja osallistuva omaan elämään, oppimiseen ja valintoihin liittyvissä päätöksissä.
- Ohjauksen tehtävänä on edistää koulunkäyntitaitoja, oppimaan oppimista, herättää tarvittaessa opiskelumotivaatiota ja ohjata oppilasta vahvuuksiensa löytämiseen. Osana ohjausta ovat myös opiskelun merkityksen ymmärtäminen ja itsearviointiin ohjaaminen.
- Oppimisen ja opiskelun ohjauksen toimintamuotoja ovat esimerkiksi:
 - omien oppimistapojen ja -valmiuksien tunnistaminen ja kehittäminen
 - itse- ja vertaisarviointitaitojen kehittäminen
 - tiedonhankintataitojen kehittäminen
 - opiskelutekniikoiden harjaannuttaminen eri oppiaineissa
 - monipuolisten opetusmenetelmien käyttäminen
 - oppimisvaikeuksien tunnistaminen: tarpeen mukaan mitoitettuja yleisiä, tehostettuja ja erityisen tuen toimet
 - henkilökohtaiset ohjaus- ja arviointi keskustelut
 - opiskelun etenemisen seuranta
 - oppilaan kannustaminen vastuunottoon omasta opiskelusta ja itsenäisestä työskentelystä
 - yhteistyö erilaisten oppilasryhmien ja opettajien kanssa, yhteistyö kodin kanssa

2.3 TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMINEN

Oppilaanohjausta kehitetään suunnitelmallisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Ohjaus tulee edistää oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiin koulutuksessa ja työelämässä.

Ohjaus Lyseonmäen koulussa:

- Ohjaustoimintaa kehitetään suunnitelmallisesti tasa-arvon ja yhdenmukaisuuden edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi yhteistyössä oppilashuollon ja nuorisopalveluiden kanssa.
- Ohjaus edistää oppilaan luottamusta omiin tasavertaisiin mahdollisuuksiinsa valinnoissa, koulutuksessa ja työelämässä.
- Kouluyhteisön aikuiset oppivat tunnistamaan kriittisesti omia käsityksiään ja lähtökohtiaan oppilaiden valintoja ohjattaessa ja tukiessa.
- Kouluyhteisön aikuiset ymmärtävät ohjauksen merkityksen hyvinvoinnin lisäämisessä, syrjäytymisen ehkäisyssä ja elinikäisen oppimisen taitojen opettelemisessa.
- Oppilasta rohkaistaan ja kannustetaan mm. valinnaisaineiden valinnassa, työelämän tutustumisjaksoilla (TET), oppilaitoskäynneillä sekä muissa työelämäyhteyksissä tekemään sukupuolirajat ylittäviä ratkaisuja.
- Ohjaustoiminta on sensitiivistä ja huomioi erilaiset käsitykset ja näkemykset sukupuolisuuteen liittyen.

2.4 VUOROVAIKUTTEINEN YHTEISTYÖ OHJAUKSEN TUKENA JA OHJAUSPALVELUISTA TIEDOTTAMINEN

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on osallistavaa, suunnitelmallista ja säännöllistä. Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö on säännöllistä ja suunniteltua. Koulun yhteistyö muiden oppilaitosten, verkostojen ja työelämän kanssa on suunniteltua ja tukee oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittämistä ja siirtymistä jatko-opintoihin.

Ohjaus Lyseonmäen koulussa:

- Kouluyhteisön aikuiset tietävät oman roolinsa oppilaan ohjaamisessa.
- Kodin ja koulun yhteistyö on osallistavaa, suunnitelmallista ja säännöllistä.
- Oppilaat ja huoltajat tietävät ja ymmärtävät, millaista ohjausta koulusta saa opinpolun aikana ja jatko-opintojen suunnitteluun vuosiluokilla 7-9.
- Oppilaat ja huoltajat saavat tukea ja ajankohtaista tietoa opiskeluun ja jatko-opintoihin liittyvien valintojen tekemiseen niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. Ohjauksesta tiedotetaan pääosin Wilmaa hyödyntäen. Tiedottaminen on aktiivista, suunniteltua ja säännöllistä sekä kannustaa osallisuuteen ja vuorovaikutukseen kodin ja koulun välillä.
- Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö on säännöllistä ja suunniteltua. Sitä arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.
- Ohjauksessa ja yhteistyössä huomioidaan erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaaminen.
- Verkosto- ja työelämäyhteistyö on suunniteltua ja säännöllistä.
- Koulun yhteistyö eri oppilaitosten kanssa tukee oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittämistä ja sujuvaa siirtymistä jatko-opintoihin.

2.5 TYÖELÄMÄTAIDOT JA TYÖELÄMÄÄN TUTUSTUMINEN

Oppilas tutustuu monipuolisesti ammatteihin, työelämään ja yrittäjyyteen. Opetus tukee oppilaan työnhakuvalmiuksien ja työelämätaitojen kehittymistä. Työelämään tutustuminen vuosiluokilla 7-9 on tavoitteellista ja suunniteltua. Henkilöstöllä on ajantasaiset tiedot työelämästä ja mahdollisuus kehittää työelämäosaamistaan.

Ohjaus Lyseonmäen koulussa:

- Opetus tutustuttaa koko yläkoulun ajan monipuolisesti ammatteihin, työelämän moninaisuuteen ja yrittäjyyteen.
- Opetus tukee oppilaan työnhakuvalmiuksien sekä yrittäjyys- ja työelämätaitojen kehittymistä (mm. työelämätaidot, vierailut ja vierailijat, koulun ja vanhempien ammatteihin tutustuminen)
- Työelämään tutustumisjakso tukevat oppilasta jatko-opintojen suunnittelussa.
- Oppilaalla on mahdollisuus käsitellä työssä oppimisen kokemuksia tutustumisjakson jälkeen.
- Vuosiluokilla 7-9 TET-toiminta on tavoitteellista ja suunniteltua toimintaa.
- Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua koulutuksiin ja myös muilla tavoin kehittää työelämäosaamistaan.

2.6 KOULUTUKSEN NIVELVAIHEET SEKÄ OHJAUS JATKO-OPINTO- JA URAVALINTOIHIN LIITTYVIEN PÄÄTÖSTEN TUKENA

Ohjaus tukee perusopetuksen suorittamista ja auttaa oppilasta suunnittelemaan opintojaan, tekemään valintoja ja suunnittelemaan toisen asteen opintoja. Ohjauksessa käsitellään monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti vaihtoehtoja oppilaan omien suunnitelmien ja valintojen tueksi. Yhteistyö nivelvaiheessa ja muissa siirtymissä on suunniteltua ja toimivaa. Oppilaille järjestetään mahdollisuuksia tutustua opiskeluun toisen asteen oppilaitoksessa. Ohjauksella varmistetaan oppilaan taidot hankkia aktiivisesti ja kriittisesti tietoa jatko-opinnoista ja toimia sähköisessä hakujärjestelmässä. Ohjauksella varmistetaan oppilaan siirtyminen perusopetuksen jälkeisiin opintoihin tai muuhun ohjattuun toimintaan.

Ohjaus Lyseonmäen koulussa:

- Nivelvaiheen ohjaus ja tiedonsiirto alakoulusta yläkouluun on suunniteltua ja sitä kehitetään ja arvioidaan vuosittain. Yhteistyö eri toimijoiden kesken (alakoulu, yläkoulu, nuorisopalvelut, oppilashuolto, huoltajat) on tiivistä, aktiivista ja tukee oppilaan turvallista siirtymää alakoulusta yläkouluun ja kiinnittymistä yläkouluun. Nivelvaiheen tiedonsiirrolla turvataan opetuksen järjestämisen kannalta keskeiset tiedot.
- Ohjaus tukee perusopetuksen suorittamista. Oppilasta ohjataan asettamaan itselleen tavoitteita ja suunnittelemaan opiskeluaan niiden saavuttamiseksi.
- Ohjauksessa hyödynnetään toimintatapoja, joilla estetään oppilaan opinpolun katkeaminen esim. yksilöllisen opiskelusuunnitelman käyttö yksittäisissä puuttuvissa suorituksissa,

vuosiluokkiin sitomaton opiskelu, pienryhmäopiskelu, riittävä oppimisen ja koulunkäynnin tuki, oppilashuollon tuki jne.

- Oppilaan ja oppilaanohjaajan väliset henkilökohtaiset ja pienryhmäohjauskeskustelut sekä luokkaohjaus tukevat oppilaan opiskelumotivaatiota ja luovat pohjaa oppilaan elämänsuunnittelulle.
- Oppilailla on riittävästi ajankohtaista ja oikeaa tietoa koulutuksesta, Suomen koulutusjärjestelmästä ja jatko-opintomahdollisuuksista.
- Oppilailla on mahdollisuus tutustua toisen asteen oppilaitoksiin: koulutusesittelyt Lyseonmäen koululla, yhteiset vierailut oppilaitoksissa esim. oppilaitosten avoimissa ovissa, koulutusalaakohtaiset tutustumispäivät ammatillisissa oppilaitoksissa, henkilökohtaiset vierailut toisen asteen oppilaitoksissa.
- Oppilasta ohjataan sähköisen hakujärjestelmän käytössä ja oppilaalla on mahdollisuus harjoitella hakua ennen hakuajan alkamista.
- Oppilasta ohjataan aktiiviseen tiedonhakuun. Ohjauksessa oppilaat tutustuvat toisen asteen oppilaitosten verkkosivuihin, Opintopolku-sivustoon sekä harjoittelevat koulutus- ja työelämätiedon etsimistä ja kriittistä tarkastelua. Oppilaat pohtivat omia vahvuuksiaan ja mielenkiinnonkohteitaan suhteessa työelämän ja koulutusten vaatimuksiin mm. koulutuspolkujen rakentuminen, ammattitieto ja ammatinvalintaa tukevat testit.
- Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus henkilökohtaiseen ohjaukseen jatko-opintosuunnitelmien pohtimiseksi. Ohjausta annetaan oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaan tarvittaessa säännöllisesti. Oppilaan jatko-opinto-ohjauksessa hyödynnetään tarpeen mukaan ja oppilaan sekä huoltajan suostumuksella moniammatillisia yhteistyöverkostoja; esimerkiksi oppilashuollon, koulunuorisotyön ja sosiaalitoimen tukea.
- Oppilaanohjaaja tiedottaa huoltajia jatko-opintoihin liittyvissä asioissa säännöllisesti ja aktiivisesti. Huoltajilla on mahdollisuus osallistua oppilaan jatko-opinto-ohjauskeskusteluihin. Oppilaanohjaaja varmistaa ennen yhteishakuajan päättymistä, että huoltaja on tietoinen oppilaan jatko-opintohakutoiveista.
- Ohjausta toteutetaan tavoilla, jotka vahvistavat oppilaan taitoja suunnitella opintojaan, tekemään tarkoituksenmukaisia valintoja sekä laatimaan itselleen suunnitelman toisen asteen opintoja varten.
- Oppilas saa tukea omien opiskeluvalmiuksien ja -taitojen harjoitteluun. Oppilasta ohjataan harjoittelemaan itse- ja vertaisarvioinnin taitoja.
- Oppilasta ohjataan tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja mielenkiinnon kohteitaan.
- Nivelvaiheen ohjaus ja tiedonsiirto yläkoulusta toiselle asteelle on ohjattua. Oppilaanohjaajien yhteistyö toisen asteen opinto-ohjaajien kanssa on suunniteltua ja sitä kehitetään ja arvioidaan vuosittain. Nivelvaiheen tiedonsiirrolla turvataan opetuksen järjestämisen kannalta keskeiset tiedot.

2.7 OHJAUSUUNNITELMA JA OHJAUSYHTEISTYÖ OPPILAITOKSESSA

Ohjaus on henkilöstön yhteistä työtä perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Opetuksen järjestäjällä on koulukohtaisesti tarkennettu ohjaussuunnitelma. Ohjaussuunnitelmassa määritellään ohjauksen tavoitteet, toteutus, johtaminen, työnjako, vastuut ja arviointi. Suunnitelma

tehdään yhteistyössä oppilaiden, huoltajien ja sidosryhmien kanssa. Ohjaussuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti.

Ohjaus Lyseonmäen koulussa:

- Ohjaus on henkilöstön tavoitteellista yhteistä työtä perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti.
- Opinto-ohjaajat ovat tehtävänsä kelpoisia.
- Koulun henkilöstön tiedot, taidot ja ohjausosaaminen ovat ajan tasalla ja korkeatasoisia.
- Ohjauksen tavoitteet, toteutus, johtaminen, työnjako, vastuut ja arviointi määritellään ohjaussuunnitelmassa.
- Suunnitelma on tehty yhteistyössä oppilaiden, huoltajien ja sidosryhmien kanssa.
- Ohjaussuunnitelmaa päivitetään ja arvioidaan säännöllisesti.

3. OHJAUKSEN VUOSIKELLO JA OHJAUKSELLISET ROOLIT LYSEONMÄEN KOULUSSA

Vuosiluokilla 7-9 oppilaita tuetaan siirtymisessä yläkoulun oppimisympäristöön ja työskentelyyn. Oppilaita ohjataan edelleen kehittämään opiskelunvalmiuksiaan ja oppimaan oppimisen taitojaan. Oppilaanohjauksen tehtävänä on yhdessä muiden oppiaineiden kanssa selkeyttää oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Oppilaiden käsitystä työelämästä, tulevaisuuden osaamistarpeista ja valintojen vaikutuksesta tulevaisuuteen pyritään laajentamaan. (OPS 2014, 442.)

Oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa ja elämänkulun siirtymissä kehitetään oppilaanohjauksen avulla. Oppilaita neuvotaan tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden käytössä ja tarjotaan tietoa jatkokoulutusvaihtoehdoista. Oppilaanohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja päätöksentekokykyä. Ohjauksen tehtävänä on opintojen loppuunsaattamisen edistäminen ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin siirtymisen tukeminen. (OPS 2014, 442.)

3.1 OHJAUKSEN VUOSIKELLO LYSEONMÄEN KOULUSSA

Seuraavassa taulukossa kuvataan oppilaanohjaajan vuosikello Lyseonmäen koulussa. Luokkatuntien, pienryhmäohjauksen ja henkilökohtaisen ohjauksen lisäksi oppilaanohjaukseen liittyy paljon tiedotusta, suunnittelua ja yhteistyötä eri toimijoiden kesken tässä ohjaussuunnitelmassa kuvatulla tavalla.

Lisäksi koko lukuvuoden ajan oppilaanohjaajan ohjaustyöhön kuuluvat mm:

- yhteisöllinen oppilashuoltotyö
- moniammatillinen oppilashuoltotyö
- henkilökohtainen ohjaus erilaisissa koulunkäyntiin ja opiskeluun liittyvissä asioissa oppilaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti
- tehostettu ohjaus 8. ja 9. luokilla
- yhteistyö ja ohjaustyö yhdessä luokanvalvojien, aineenopettajien, koulunkäynninohjaajien, oppilashuoltohenkilöstön, rehtorien ja koulunuorisotyön kanssa
- yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa (mm. alakoulut ja toisen asteen oppilaitokset)
- yhteistyö huoltajien kanssa sekä säännöllinen tiedotus ohjaukseen liittyvistä asioista
- yhteistyö työelämän kanssa
- yhteistyö nuorisopalveluiden, sosiaalitoimen ja muiden yhteistyötahojen kanssa
- kasvatust keskustelut
- yhteistyö aineryhmässä ja tiimeissä
- kiusaamisen vastainen KiVa-toiminta
- ohjauksen suunnittelu ja kehittäminen yhteistyössä rehtoreiden, opetushenkilöstön ja oppilashuollon kanssa

<p>1.JAKSO</p> <p>KUUTOSET</p> <ul style="list-style-type: none"> • tiedote alakouluille nivelvaiheen aikatauluista <p>SEISKAT</p> <ul style="list-style-type: none"> - luokkatunnit - opiskelu yläkoulussa - itsetuntemus - tiedote huoltajille ohjauksesta - vanhempaininfo <p>YSIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • luokkatunnit <ul style="list-style-type: none"> ○ jatko-opintovaihtoehdot ja niihin tutustuminen ○ TET; tiedotus, ohjaus, työelämäyhteistyö • tiedote jatko-opintoihin ohjauksesta • yhteistyö toisen asteen toimijoiden kanssa • henkilökohtaiset ohjauskeskustelut • erityisen tuen ja tehostetun ohjauksen oppilaat ohjauksessa <p>JÄLKIOHJAUS</p> <ul style="list-style-type: none"> • peruskoulun päättäneiden ohjaus 	<p>2.JAKSO</p> <p>SEISKAT</p> <ul style="list-style-type: none"> • luokkatunnit <ul style="list-style-type: none"> ○ itsetuntemus ○ opiskelutaidot ja itsearviointi ○ valinnaisaineet <p>YSIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • luokkatunnit <ul style="list-style-type: none"> ○ jatko-opintovaihtoehdot ja niihin tutustuminen ○ yhteishaun käytännöt • henkilökohtaiset ohjauskeskustelut • harkintaan perustuva haku • tehostettu ohjaus • tiedote huoltajille yhteishausta
<p>3.JAKSO</p> <p>KASIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • luokkatunnit <ul style="list-style-type: none"> ○ koulutusjärjestelmä ○ koulutusalat ja ammatit ○ itsetuntemus • tehostetun ohjauksen tarpeen kartoittaminen ja ohjauksen suunnittelu <p>YSIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • luokkatunnit <ul style="list-style-type: none"> ○ jatko-opintovaihtoehdot ja niihin tutustuminen • henkilökohtaiset ohjauskeskustelut • Yhteishaku <ul style="list-style-type: none"> ○ sähköinen haku ohjatusti ○ harkintaan perustuva haku ○ erityisen tuen oppilaiden haku ○ lukion ainevalintojen ohjaus ○ huoltajien kuuleminen • kesätyöhaun ohjaus 	<p>4.JAKSO</p> <p>KUUTOSET</p> <ul style="list-style-type: none"> • nivelvaiheen tiedotus oppilaille ja huoltajille • siirtotiedot alakoulusta yläkouluun • luokkien muodostaminen • yläkouluun tutustuminen: oppilaat, huoltajat <p>SEISKAT</p> <ul style="list-style-type: none"> • yksilö-/pienryhmäohjaus • TET; tiedotus, ohjaus, työelämäyhteistyö <p>KASIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • luokkatunnit • työelämätietous • TET; tiedotus, ohjaus, työelämäyhteistyö • opintojen päättövaiheeseen valmistautuminen • tehostettu ohjaus <p>YSIT</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjaus pääsy- ja soveltuvuuskokeisiin • ysi-info; opiskelupaikan vastaanottaminen, toisen asteen opintojen aloittaminen • ohjaus valmistavan koulutuksen hakuun • nivelvaiheen siirtotietojen valmistelu • päättövaiheen ohjaus, tehostettu ohjaus • jälkiohjaus (viikot 23-24, 31-34) <p>Lukuvuoden ohjaustyön arviointi. Seuraavan lukuvuoden ohjaustyön suunnittelu.</p>

3.2 OHJAUKSELLISET ROOLIT JA TEHTÄVÄNJAKO LYSEONMÄEN KOULUSSA

Kaikki opetus- ja ohjaushenkilöstöön kuuluvat osallistuvat ohjaustoimintaan. Oppilaanohjaajilla on päävastuu ohjauksessa (OPS 2014, 442). Oppilaanohjaajat huolehtivat ohjauksen käytännön järjestämisestä, kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opettajien vastuu on opiskelun ohjauksessa, oppimaan oppimisen taidoissa ja niiden valmiuksien kehittämisessä. Tarvittaessa ohjaustyössä konsultoidaan oppilaitosten ulkopuolisia eri alojen ammattilaisia.

3.2.1 OHJAUKSELLISET ROOLIT

Tässä kappaleessa on kuvattu eri toimijoiden ohjaukselliset roolit Lyseonmäen koulussa.

REHTORI

- luo ohjauksen toimintaedellytykset
- varmistaa, että kaikilla ohjaukseen osallistuvilla on siihen mahdollisuus ja riittävät resurssit.
- tukee ohjauksen suunnittelua ja yhteistyötä eri toimijoiden kesken
- johtaa koulun ohjaustoimintaa opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti ja huolehtii, että ohjaussuunnitelmaa päivitetään yhteisöllisesti
- varmistaa oppilaan oikeuden monipuoliseen ja henkilökohtaiseen ohjaukseen
- päättää vuosittain toteutuvat valinnaisaineryhmät ja laatii lukujärjestykset
- antaa raamit luokkien muodostamiseen
- tekee tarvittaessa luokkasiirrot yhteistyössä luokanvalvojien, opon ja erityisopettajan kanssa
- osallistuu ohjaushenkilöstön ja huoltajien kanssa niiden oppilaiden ohjaukseen, joilla on tehostetun ja erityisen tuen tarve
- tukee oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista
- osallistuu kutsuttuna yhteisölliseen oppilashuoltoryhmään
- tekee yhteistyötä alakoulujen rehtoreiden kanssa perusopetuksen nivelvaiheessa
- mahdollistaa kodin ja koulun yhteistyön järjestämisen
- mahdollistaa työelämään tutustumisjaksot sekä oppilaille että opettajille

APULAISREHTORI / APULAISREHTORIT

- tukee oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista
- osallistuu oppilashuoltoryhmän työhön ja tiedottaa oppilashuoltoryhmän työstä opettajakunnalle
- osallistuu oppilaskohtaisiin koulupalavereihin tarvittaessa
- järjestää yhteistyössä oppilashuoltohenkilöstön, alakoulun rehtorin ja opettajien kanssa perusopetuksen nivelvaiheessa tarvittavan tiedon siirtymisen alakoulusta yläkouluun
- suunnittelee ja järjestää yhteisöllisen oppilashuollon
- suunnittelee tukiresurssien kohdentamisen tuen tarpeessa oleville oppilaille ja laatii koulunkäynninohjaajien lukujärjestykset
- tukee ja opastaa opettajia oppilaan tuen tarpeen määrittelyssä ja kohdentamisessa

- osallistuu maahanmuuttajaoppilaiden koulunkäynnin suunnitteluun
- avustaa rehtoria tarvittaessa
- osallistuu erilaisten poikkeusaikataulujen laatimiseen

OPPILAANOHAJAJA

- on päävastuussa oppilaanohjauksen suunnittelusta, kehittämisestä ja toteuttamisesta
- toteuttaa ohjausta opetussuunnitelman oppilaanohjauksen- oppiaineen tavoitteiden mukaisesti
- antaa henkilökohtaista sekä ryhmämuotoista ohjausta oppilaiden opiskeluun ja jatko-opintosuunnitelman laadintaan
- toimii oppilashuollossa ohjauksen asiantuntijana
- koordinoi ohjauspalveluista ja jatko-opinnoista koskevaa tiedotusta
- seuraa ja tarvittaessa ohjaa ja tukee oppilaiden koulunkäyntiä yhteistyössä luokanvalvojen, opettajien ja oppilashuoltoon kuuluvien henkilöiden kanssa
- tekee yhteistyötä oppilaan huoltajien kanssa
- suunnittelee ja toteuttaa koulun ohjaustoimintaa yhteistyössä muiden opettajien ja muun henkilöstön kanssa mm. TET, työelämä- ja yritys yhteistyö, oppilaitosyhteistyö
- antaa tarvittavat tiedot päättöarviointiin ja jatko-opiskelumahdollisuuksiin sekä yhteisvalintaan vaikuttavista asioista oppilaille ja huoltajille
- tekee yhteistyötä muiden oppilaitosten ja työelämän edustajien kanssa
- ylläpitää ammattitaitoaan osallistumalla ajankohtaisiin koulutuksiin
- ohjaa oppilaita tarkoituksenmukaiseen jatko-opiskelu ja uranvalintaan
- ohjaa ja tukee oppilaita koulutuksen nivelvaiheissa
- tukee oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista

LUOKANVALVOJA

- luo luokkaansa myönteistä yhteishenkeä ja tekee koulun ja sen toiminnan tutuksi oppilailleen
- on selvillä oman luokansa tilanteesta
- huolehtii yksittäisen oppilaan ja koko luokan jokapäiväisen koulunkäynnin sujumisesta
- on säännöllisesti yhteydessä huoltajiin oppilaiden koulunkäynnin edistymisestä
- seuraa ja ohjaa oppilaan opintojen edistymistä yhdessä muiden opettajien kanssa
- tukee oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista
- valvoo oppilaan säännöllistä koulunkäyntiä
- huolehtii koulun asioiden tiedottamisesta oppilaille ja koteihin
- tekee yhteistyötä rehtorin, oppilaanohjaajan, erityisopettajan ja muun oppilashuoltohenkilöstön kanssa luokkaansa tai yksittäiseen oppilaaseen liittyvissä asioissa
- suunnittelee ja käynnistää oppilaan tarvitsemat tukitoimet, osallistuu pedagogisen arvion ja selvityksen tekemiseen yhteistyössä oppilashuoltoryhmän kanssa
- osallistuu tehostetun tuen toteuttamiseen
- osallistuu tarvittaessa oppilashuoltoryhmän kokouksiin
- ohjaa yhteistyössä yhdessä muiden opettajien kanssa oppilaiden opiskelunvalmiuksien ja – taitojen sekä arviointiosaamisen kehittymistä

AINEENOPETTAJA

- huolehtii oman oppiaineensa opiskelun ohjaamisesta ja monipuolisesta opetuksesta
- arvioi säännöllisesti oppilaiden opintomenestystä
- ohjaa oppilasta säännölliseen itsearviointiin
- tukee oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista
- informoi luokanvalvojaa, oppilaanohjaajaa ja huoltajaa oppilaan opintomenestymisen muutoksista
- osallistuu oppilaan tarvitsemien tukitoimien suunnitteluun ja toteuttamiseen (tukiopetus, oppimissuunnitelma, pedagoginen arvio ja selvitys, HOJKS) yhteistyössä luokanvalvojan, erityisopettajan ja oppilashuoltoryhmän kanssa
- osallistuu tehostetun tuen toteuttamiseen
- on selvillä omaan oppiaineeseen liittyvistä jatkokoulutusmahdollisuuksista, ammateista ja työelämän tarpeista, ja mahdollistaa niihin tutustumisen yhteistyössä koulun ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa.
- ohjaa yhteistyössä yhdessä muiden opettajien kanssa oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja – taitojen sekä arviointiosaamisen kehittymistä

ERITYISLUOKANOPETTAJA, LAAJA-ALAINEN ERITYISOPETTAJA

- kartoittaa oppimisvaikeuksia
- osallistuu tarvittaessa oppimissuunnitelman, pedagogisen arvion ja pedagogisen selvityksen tekemiseen
- osallistuu tarvittaessa henkilökohtaisen opiskelun järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) laatimiseen yhteistyössä oppilaan, huoltajien, aineenopettajien ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa
- antaa opetusta oppilaalle, jolla on tehostetun tai erityisen tuen tarve
- antaa samanaikaisopetusta aineenopettajan kanssa yleisopetuksen ryhmässä
- seuraa tukea tarvitsevan oppilaan opiskelutilannetta yhdessä luokanvalvojan kanssa ja antaa henkilökohtaista ohjausta
- tukee oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista
- osallistuu koulun oppilashuoltotyöhön
- ohjaa yhteistyössä yhdessä muiden opettajien kanssa oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja - taitojen sekä arviointiosaamisen kehittymistä

KOULUNKÄYNNINOHJAAJA

- ohjaa yhteistyössä opettajan kanssa oppilaan oppimista, kannustaa, ja auttaa motivaation löytymisessä yksilöllisesti
- tukee oppilaan itsenäistymistä sekä hänen sosiaalisten taitojensa kehittymistä
- selvittää tarpeelliset tiedot ohjattaviensa HOJKS lausunnoista; tuen tarpeesta ja suunnitelluista tukimuodoista
- löytää yhteistyössä opettajien kanssa tukea tarvitsevat oppilaat

- ottaa huomioon oppilaan toimintakyvyn ja koulun toimintaympäristön perehtyy mahdollisuuksien mukaan materiaaleihin etukäteen ja muokkaa ne oppilaalle soveltuviksi
- on mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa oppilaan tarvitsemia tukitoimia
- yhteistyössä oppilaan opettajien sekä häntä ohjaavien tahojen kanssa
- toimii opettajien ja koulu yhteisön apuna tilanteen ja tarpeen mukaan

KOULUN MUU TUKIVERKOSTO

Kouluterveydenhuolto: **Kouluterveydenhoitaja** tapaa nuoren asetusten määräämissä terveystarkastuksissa sekä kuuntelee, hoitaa ja ohjaa eteenpäin oppilaita, joilla on fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia. Seuraa ja tukee oppilaiden hyvinvointia ja terveellisiä elämäntapoja. Konsultoi jatko-opintoihin liittyvissä terveydellisissä asioissa. Kouluterveydenhoitaja osallistuu koulun oppilashuoltotyöhön terveydenhuollon asiantuntijana. Osallistuu koko koulu yhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. **Koululääkäri** tapaa kaikki nuoret 8. luokalla järjestettävässä laajassa terveystarkastuksessa.

Koulupsykologi auttaa nuoren kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyvissä haasteissa pyrkien löytämään tukikeinoja oppimis- ja sopeutumisvaikeuksien ennaltaehkäisemiseksi. Koulupsykologi ohjaa tarvittaessa oppilaan jatkotutkimuksiin ja -hoitoon. Hän edistää yhdessä koulun ja kodin kanssa oppilaan psyykkisen hyvinvoinnin toteutumista koulu yhteisössä. Koulupsykologi toimii oman alansa asiantuntijana ja hänen työssään painottuu yhteisöllinen ja konsultatiivinen työote. Koulupsykologi osallistuu oppilashuoltotyöhön ja sen toiminnan kehittämiseen.

Psykiatrinen sairaanhoitaja eli "psyykkari" tukee oppilaan kasvua, kehitystä ja koulunkäyntiä erityisesti tilanteessa, jossa opettajalla tai koulun muilla aikuisilla herää huoli oppilaan selviytymisestä. Edistää oppilaiden mielen terveyttä ja antaa oppilaalle tai oppilasryhmälle mahdollisuuden keskustella luotettavan aikuisen kanssa. Osallistuu koulun oppilashuoltotyöhön ja koko koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseen.

Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä, joka auttaa nuorta ja hänen perhettään nuoren kasvuun liittyvissä asioissa edistäen nuoren sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia. Koulukuraattori selvittää ja arvioi oppilaan ja mahdollisesti perheen tilanteen ja ohjaa tarvittaessa eteenpäin avun saamiseksi. Hän tukee nuoren koulutyötä ja on mukana oppilaan opintopolun muutos- ja siirtymävaiheissa. Koulukuraattori toimii oman alansa asiantuntijana oppilashuollossa ja hänen työssään painottuu yhteisöllinen ja konsultatiivinen työote. Hän tarjoaa oppilaalle tai oppilasryhmälle mahdollisuuden keskustella luotettavan aikuisen kanssa, erityisesti kriisi-, päihde-, tmv. tilanteissa. Koulukuraattori osallistuu oppilashuoltotyöhön ja sen toiminnan kehittämiseen.

Koulusihteeri huolehtii ohjauksen tukena olevista hallintojärjestelmistä, vastaa oppilaiden todistusten tekemisestä arviointiaikataulun mukaisesti sekä siirtää päättöluokkalaisten tiedot yhteishakurekisteriin. Arkistoi oppilaiden asiakirjoja. Tukee oppilaiden koulunkäynnin sujumista monin eri tavoin.

Tukioppilaita ohjaava opettaja järjestää tukioppilasvalinnat ja ohjaa tukioppilastoimintaa. Tukioppilaat pyrkivät edistämään hyviä toverisuhteita, kouluviihtyvyyttä, yhteisvastuuta sekä turvallista ja kannustavaa ilmapiiriä koulussa.

Oppilaskunnan ohjaava opettaja järjestää oppilaskunnan hallituksen jäsenten valinnan ja ohjaa oppilaskunnan toimintaa. Oppilaskunnan hallitus edustaa koko koulun oppilaita sekä vaikuttaa ja kantaa vastuuta koko koulun yhteisistä asioista pyrkien lisäämään oppilaiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Koulun nuorisotyöntekijä tukee oppilaan koulunkäyntiä, tukee ja edistää oppilaan sosiaalista hyvinvointia. Toimii nuorten vapaa-ajanohjauksen ammattilaisena koulussa. Suunnittelee ja toteuttaa yhteisöllistä toimintaa koulun väen kanssa.

Jopo-ohjaaja (joustavan perusopetuksen ryhmän ohjaaja) tukee oppilaiden koulunkäyntiä, kasvua ja kehitystä. Ohjaa oman ryhmänsä oppilaita erityisesti työelämäjaksoilla. Jopo-ohjaaja ohjaa oppilasta työpaikan valinnassa, ja hankkimisessa. Hän seuraa työelämäjakson onnistumista ja osallistuu arviointiin yhdessä työnantajan kanssa.

Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota turvallisia ja luottamuksellisia aikuiskontakteja. Etsivä nuorisotyö etsii nuoren kanssa vastauksia nuoren mieltä askarruttaviin kysymyksiin ja auttaa nuorta saavuttamaan tarvitsemansa palvelut. Etsivän työn ensisijaisena tehtävänä on auttaa nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle varhaista tukea, jos nuori sitä itse haluaa.

Muu henkilökunta tukee ja toteuttaa koulun kasvatustavoitteita omalta osaltaan.

3.2.2 OHJAUKSEN TEHTÄVÄNJAKO

Alla olevassa taulukossa on kuvattuna ohjauksen sisällöt ja niiden toteuttamisen tehtäväjako Lyseonmäen koulussa eri vuosiluokilla.

Käytetyt lyhenteet:

OPO	oppilaanohjaaja
AR	apulaisrehtori
AO	aineenopettaja
ER	laaja-alainen erityisopettaja, erityisluokanopettaja
LV	luokanvalvoja
TH	terveydenhoitaja
PS	psykologi
KU	kuraattori
PSYY	psykkari
KKO	koulunkäynninohjaaja
RE	rehtori
KN	koulunuorisotyöntekijä

Ohjauksen sisällöt	7. LUOKAT	8. LUOKAT	9. LUOKAT
Oppiminen ja opiskelu	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedonsiirto luokanvalvojille, aineenopettajille, erityisopettajille AR, OPO • Opiskelutekniikat AO, OPO • Arviointi AO • Arviointi yläkoulussa ja sen merkitys jatko-opintoihin hakeutumisessa OPO • Erityisopettaja tutustuu luokkiin ja luokat erityisopettajaan • Vanhempainilta RE, LV, OPO • Arviointikeskustelu • LV • Tukihenkilöstöön tutustuminen OPO, TH, PS, KU, PSYY, KKO, KN • Oppimissuunnitelmien ja HOJKSien päivittäminen LV, AO, ER • Valinnaisaineet RE, AO, OPO • Oppimisen seuranta LV, OPO 	<ul style="list-style-type: none"> • Vanhempainvartit LV • Arviointi yläkoulussa ja sen merkitys jatko-opintoihin hakeutumisessa OPO • Valinnaisaineet RE, AO, OPO • Oppimissuunnitelmien ja HOJKSien päivittäminen LV, AO, ER • Oppimisen seuranta LV, OPO 	<ul style="list-style-type: none"> • Arviointi yläkoulussa ja sen merkitys jatko-opintoihin hakeutumisessa OPO • Oppimissuunnitelmien ja HOJKSien päivittäminen LV, AO, ER • Oppimisen seuranta LV, OPO • Tavoitteet päättöluokalle LV, OPO
Itsetuntemus ja elinikäinen oppiminen	<ul style="list-style-type: none"> • Itsearviointi AO, OPO • Vertaisarviointi • Minä oppijana OPO • Oppimistyyli OPO • Vahvuudet ja onnistumiset OPO • Monipuoliset oppimismenetelmät AO • Henkilökohtaiset keskustelut OPO, AO, ER, LV 	<ul style="list-style-type: none"> • Itsearviointi AO, OPO • Vertaisarviointi • Tiedonhankintataidot OPO • Kiinnostavat työt ja ammatit OPO • Monipuoliset oppimismenetelmät AO • Henkilökohtaiset keskustelut OPO, AO, ER, LV 	<ul style="list-style-type: none"> • Kiinnostavat jatko-opinnot, työt ja ammatit OPO • Monipuoliset oppimismenetelmät AO • Henkilökohtaiset keskustelut OPO, AO, ER, LV

Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot	<ul style="list-style-type: none"> • Tutustumista yläkouluun oppimisympäristöinä LV, AO, TO, OPO • 7. leiri LV, KU, NP, SRK:t • Yhteisölliset poikkeuspäivät LV • KIVA-tunnit LV, AO, OPO, RE 	<ul style="list-style-type: none"> • Aineenhallinta AO • Yhteisölliset poikkeuspäivät LV • Tiedonhankinta ja tiedon analysointi OPO 	<ul style="list-style-type: none"> • Aineenhallinta AO • Yhteisölliset poikkeuspäivät LV • Tavoitteen asettaminen ja päätöksentekotaidot AO, OPO
Työelämään tutustuminen	<ul style="list-style-type: none"> • Lähipiirin ammatit OPO • TET OPO 	<ul style="list-style-type: none"> • Elinkeinot, ammatit OPO, AO • Työelämätaidot OPO, AO • Monikulttuurisuus työelämässä OPO • TET OPO 	<ul style="list-style-type: none"> • Työelämätaidot OPO • TET OPO • Jatko-opintovaihtoehtoihin tutustuminen OPO
Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen	<ul style="list-style-type: none"> • Päätötodistuksen merkitys jatko-opintoihin hakeutumisessa OPO 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomen koulutusjärjestelmä OPO • Koulutusalat OPO, AO • Päätötodistuksen merkitys jatko-opintoihin hakeutumisessa OPO 	<ul style="list-style-type: none"> • Päätötodistuksen merkitys jatko-opintoihin hakeutumisessa OPO • Tiedote huoltajille yhteishausta OPO • Koulutusalat OPO • Jatko-opintovaihtoehdot ja niihin tutustuminen OPO • Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut OPO • Yhteishaku OPO • Valmistavaan koulutukseen haku OPO • Kansainvälisyys OPO, AO • Kesätyö AO, OPO

Lisäksi oppilaanohjauksen sisältöjä integroidaan osaksi oppiaineiden yhteisiä ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Monialaiset oppimiskokemukset edistävät laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Koulun vuosisuunnitelmassa kuvataan vähintään kaksi lukuvuoden aikana toteutettavaa monialaista oppimiskokonaisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu on yhteistyötä, johon kaikki opettajat osallistuvat ja johon myös oppilaat osallistuvat. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu, toteutus ja arviointi on prosessi, joka kehittyy toiminnan edetessä. Monialaisia oppimiskokonaisuuksia voidaan toteuttaa esimerkiksi erilaisin teemapäivin ja -viikoin, leirikouluina ja muina tapahtumina.

Oppilaanohjaus oppiaineena sopii hyvin erilaisiin ja eri aineiden välisiin oppimiskokonaisuuksiin. Oppilaanohjauksen laaja-alaiset osaamistavoitteet sisältyvät lähtökohtaisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien toimintamalliin. Monialaiset oppimiskokonaisuudet vaihtelevat lukuvuosittain. Lisäksi Lyseonmäen koulussa tehdään yhteistyötä eri aineryhmien ja oppiaineiden välillä, esimerkiksi kesätyönhakuprojekti ja TET-raportit.

4. OHJAUS SIIRTYMÄVAIHEISSA

Oppilaan turvallista ja joustavaa siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea yhteistyössä kodin, oppilaitosten ja muiden toimijoiden kanssa.

Perusopetuksen siirtymävaiheissa huomioidaan:

- siirtymät ja valinnat alku- ja päättövaiheessa sekä opintojen aikana ovat suunniteltuja ja toimivia, siirtymissä huomioidaan oppilaiden yksilöllinen kehitys, oppimisen ja kasvun vahvuudet sekä tarvittavan tuen antaminen
- ohjaustyöhön osallistuva henkilöstö tekee yhteistyötä opinpolun siirtymissä sekä siirryttäessä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin
- oppilaan tutustumishaastattelut, tiedonsiirto oppilaiden kanssa toimivilta aikuisilta toiselle, oppilaan ja huoltajan kanssa keskustelut, vanhempainvartit.
- ryhmäytymisen tukeminen, joustava oppilaiden ja tiedon siirtyminen opiskeluryhmien ja luokkien välillä.
- tukioppilasoppilastoiminta

4.1 SIIRTYMINEN 7. VUOSILUOKALLE

Tavoitteena nivelvaiheessa alakoulusta yläkouluun ovat oppilaslähtöisyys, toimivat luokat, tuen tarpeen määrittäminen monialaisesti ja oppilaan koulunkäynnin kannalta merkityksellisten tietojen siirtyminen alakoulusta yläkouluun.

Oppilaan tiedonsiirtolomakkeiden siirtäminen ja muu tutustuminen yläkouluun tapahtuu kuudennen luokan aikana. Tällöin myös kuudennen luokan opettajat voivat tutustua yläkouluun. Oppilaita ja huoltajia tiedotetaan nivelvaiheen aikatauluista sekä erityisluokille ja pienryhmään hakemisesta. Luokat muodostetaan kevään aikana ja tuen tarve kartoitetaan tukitoimien ja resurssien suunnittelemiseksi. Keväällä oppilaille järjestetään myös yläkouluun tutustuminen ja ryhmäytymistä uuden tulevan luokan kanssa. Kuudesluokkalaisten vanhemmille järjestetään mahdollisuuksien mukaan toiminnallinen vanhempainilta. Kesä-elokuun aikana koulunkäyntiä koskevat paperit siirtyvät yläkouluun ja tarpeelliset tiedot luokanvalvojille. Syksyllä yläkoulun alkaessa seitsemäsluokkalaisten tutustuvat uuteen kouluunsa luokanvalvojan johdolla ja oppilailla on ryhmäytymispäivät. Vanhemmille järjestetään vanhempainilta.

Keskeistä nivelvaiheessa kuudennella luokalla siirryttäessä alakoulusta yläkouluun:

- ohjaaminen tavoitteelliseen työskentelyyn ja vastuunottoon
- yhteistyö tulevan yläkoulun henkilökunnan kanssa
- tutustuminen yläkoulun toimintakulttuuriin (työtavat, luokanvalvoja, aineenopettaja ja oma lukujärjestys)
- tutustuminen uusiin oppiaineisiin ja opiskeluteknikoihin
- yläkoululaisten/tukioppilaiden vierailu kuudennessa luokassa
- kuudesluokkalaisten ja huoltajien vierailut yläkoulussa
- ainevalintoihin, kouluvalintoihin ohjaaminen

Taulukossa on kuvattu nivelvaihesuunnitelma alakoulusta yläkouluun.

Syksy	Tammi-helmikuu	Maalis-toukokuu	Kesä-elokuu	Elo-syyskuu
<p>Tieto alakouluille kevään aikatauluista</p> <p>Oppimisvalmiustestit</p> <p>Alustavat neuvottelut yksittäisistä erityistä tukea tarvitsevista oppilaista</p>	<p>Erikoisluokista tiedottaminen</p> <p>Huolikeskustelut</p> <p>Tiedonkeruu</p> <p>Oppilastietolomakkeet yläkouluun</p> <p>Tutustuminen alakouluilla erityistä tukea tarvitseviin oppilaisiin ja heidän tuen tarpeisiinsa</p> <p>Pienryhmiin hakeminen ja oppilasvalinnat</p> <p>Erikoisluokkien kokeet ja oppilasvalinnat</p>	<p>Tiedonsiirtoneuvottelut erityistä tukea tarvitsevista oppilaista</p> <p>Yläkouluinfo 6. Luokkalaisille</p> <p>Nivelvaihe neuvottelut ja tiedonsiirto alakoulujen luokanopettajien ja oppilashuoltonekilöstön kanssa</p> <p>Erytisoppilaiden sijoittelu</p> <p>Luokkajaon suunnittelu ja valmistelu</p> <p>Luokkien teko</p> <p>Luokanvalvojan nimeäminen</p> <p>Tieto luokasta ja luokanvalvojasta alakouluille</p> <p>Yläkouluun tutustumispäivä uuden luokan ja luokanvalvojan tapaaminen</p> <p>Toiminnallinen tutustumispäivä yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa</p> <p>Vanhempaininfo yläkoulussa opiskelusta</p> <p>Palautekeskustelu/ kehittämispalaveri</p>	<p>HOJKS:it ja muut oppilaan koulunkäyntiä koskevat paperit yläkouluun</p> <p>Oppilaskortit yläkouluun</p> <p>Kesän aikana muuttaneiden sijoittaminen</p>	<p>Ensimmäisinä koulupäivinä 7. luokkalaisten tutustuttaminen yläkouluun ja sen käytänteisiin luokanvalvojan johdolla</p> <p>Luokanvalvojen ja tukioppilaiden ja koulun nuorisotyöntekijän yhteinen koulun aloituspäivä</p> <p>Tiedonsiirto alakoulussa kootuista tiedoista luokanvalvojalle ja luokkaa opettaville opettajille</p> <p>Luokanvalvoja luo kontaktin huoltajaan</p> <p>7-leirit yhteistyössä nuorisopalvelut, seurakunta, tukioppilaat yms.</p> <p>Tukioppilaiden tuki yläkoulun ensimmäisinä kuukausina</p> <p>Tieto uusista 7. luokista YHR:n</p>

4.2 PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÖVAIHE JA SIIRTYMINEN TOISELLE ASTEELLE

Perusopetuksen päättyessä ohjauksen toimijakenttä laajenee. Oppilaiden siirtyessä jatko-opintoihin ja opiskelemaan toiselle asteelle perusasteen oppilaanohjaaja, erityisopettaja, erityisluokanopettaja ja muut toimijat tekevät yhteistyötä toisen asteen opinto-ohjaajien ja opettajien kanssa.

Taulukossa on kuvattu siirtymävaiheen ohjaustyö Lyseonmäen koulussa.

9. luokan syksy	9. luokan kevät	Peruskoulun jälkeinen kesä	Toisen asteen 1. syksy (elo-syyskuu)
Tiedottaminen perusopetuksen jälkeisistä vaihtoehdoista ja jatko-opintoihin haun käytännöt	Tutustuminen luokkakohtaisesti ja henkilökohtaisesti toisen asteen oppilaitoksiin Vanhempainfot	Opiskelijavalintojen seuranta Ilman opiskelupaikkaa jääneiden ohjaus	Tiedonsiirto toisen asteen oppilaitoksiin Opiskelijavalintojen seuranta Ilman opiskelupaikkaa jääneiden ohjaus
Tutustuminen luokkakohtaisesti ja henkilökohtaisesti toisen asteen oppilaitoksiin (vierailut, koulutusesittelyt, tiedonhaku)	Mahdolliset henkilökohtaiset tutustumiset ja koulutuskokeilut Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut ja pienryhmäohjaus Yhteishaku		Yhteistyö kunnallisen ohjaustiimin ja etsivä nuorisotyön kanssa
Vanhempaininfot, tiedotus	Haku erityisammattioppilaitoksiin		
Mahdolliset koulutuskokeilut	Haku valmistavaan koulutukseen		
Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut ja pienryhmäohjaus	Lukion ainevalintojen ohjaus		
Jatko-opintosuunnitelmat	Pääsy- ja soveltuvuuskokeisiin ohjaus		
Erytyisen tuen ja tehostetun ohjauksen oppilaiden ohjaus	Oppimisvalmiustestiin ohjaus		

Peruskoulun jälkeen oppilas hakeutuu lukioon, ammatilliseen koulutukseen tai muille opinpoluille. Alla on lueteltu Päijät-Hämeen seudun oppilaitoksia ja muuta nivelvaihtotoimintaa.

LUKIO-OPETUS

Päijät-Hämeessä toimivat seuraavat lukiot:

Erkko-lukio, Orimattila; Heinolan lukio, Heinola; Itä-Hämeen opisto, Hartola; Kannaksen lukio, Lahti; Lahden Lyseon lukio, Lahti; Lahden Rudolf Steiner -koulun lukio, Lahti; Lahden yhteiskoulun lukio, Lahti; Padasjoen lukio, Padasjoki; Sysmän Yhteiskoulu, Sysmä; Tiirismaan lukio, Lahti; Vääksyn yhteiskoulu, Asikkala

AMMATILLINEN KOULUTUS

Päijät-Hämeessä toisen asteen ammatillista koulutusta tarjoavat:

- Koulutuskeskus Salpaus
- Suomen Diakoniaopisto, Lahden kampus
- Lahden konservatorio
- Liikuntakeskus Pajulahti, Lahti
- Suomen Urheiluopisto, Heinola

Toisen asteen ammatillista perustutkintokoulutusta on mahdollista suorittaa myös oppisopimuskoulutuksena. Ammatilliseen perustutkintoon voi liittää myös lukio-opintoja (yhdistelmäopinnot).

AMMATILLINEN ERITYISOPETUS

Erytisopetusjärjestelyjen avulla pyritään turvaamaan mahdollisuus ammatilliseen koulutukseen kaikille. Erytisopetukseen voi hakeutua, jos oppilaalla on vammaisuuden, sairauden, kehityksestä viivästymisen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi vaikeuksia selviytyä ammatillisista opinnoista ilman erityisiä opetus- tai opiskelijahuoltopalveluja.

Ammatillista erityisopetusta järjestetään

- ammatillisissa erityisoppilaitoksissa
- ammatillisten oppilaitosten erityisopetuksen linjoilla ja erityisryhmissä ammatillisissa oppilaitoksissa samoissa ryhmissä muiden opiskelijoiden kanssa
- kansanopistoissa, kansalais- ja työväenopistoissa, aikuiskoulutuskeskuksissa sekä liikunnan koulutuskeskuksissa.

Päijät-Hämeessä ammatillista erityisopetusta tarjoavat:

- Kiipulan ammattiopisto, Lahti
- Koulutuskeskus Salpaus, Kaarisilta, Lahti

MUITA VAIHTOEHTOJA PERUSKOULUN PÄÄTTYTTYÄ

MUUT KOULUTUSVAIHTOEHDOT 30.7.2022 ASTI

Pääsyvaatimuksena **lisäopetukseen ns. Kymppiluokka** on suoritettu perusopetuksen oppimäärä hakuvuoden tai sitä edeltävän lukuvuoden päättyessä. Lisäopetusvuoden aikana voi opiskella ja yrittää korottaa peruskoulun oppiaineiden arvosanoja. Päijät-Hämeessä lisäopetusta tarjoavat Salpausselän peruskoulu.

Lahden kansanopisto tarjoaa myös perusopetuksen päättövaiheen koulutusta aikuisille. Maahanmuuttajille on tarjolla useampi vaihtoehto. Luku- ja kirjoitustaidottomille on tarjolla lukutaitovaihe ja alkuvaihe.

Verkkoperuskoulussa oppilaan tavoitteena voi olla peruskoulun päättötodistuksen saaminen tai yksittäisten arvosanojen suorittaminen tai korottaminen. Opiskelu on monimuoto-opiskelua.

VALMA, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus, on tarkoitettu ohjausta ja yksilöllistä tukea tarvitsevalle peruskoulun päättäneelle nuorelle. Koulutuksen tavoitteena on ohjata ja tukea nuorta hakeutumaan ammatillisiin opintoihin.

LUVA, lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa (LUVA) parannetaan kielellisiä ja tiedollisia valmiuksia lukiokoulutukseen siirtymistä varten. LUVA-koulutus on tarkoitettu maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille lukiokoulutukseen tähtääville oppilaille. LUVA-koulutuksen laajuus on 25 kurssia ja se kestää noin vuoden.

MUUT KOULUTUSVAIHTOEHDOT 1.8.2022 ALKAEN

TUVA, tutkintokoulutukseen valmentava koulutus. Osana uutta oppivelvollisuuden laajentumista yhdistetään myös nivelvaiheen koulutuksia, eli erilaisia toisen asteen koulutukseen valmentavia koulutuksia. Uuden tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA) yhdistää aiemmat nivelvaiheen koulutukset eli perusopetuksen lisäopetuksen (kymppiluokka), lukioon valmentavan koulutuksen (LUVA) ja ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen (VALMA) yhdeksi valmentavaksi koulutukseksi.

TELMA, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen tavoitteena on antaa vamman tai sairauden vuoksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien mukaista opetusta ja ohjausta. Tavoitteena on opiskelijan itsenäistyminen elämän eri osa-alueilla ja työelämään tutustuminen.

Työpajatoiminta tarjoaa nuorille työkokemusta, apua ammatinvalintaan ja elämänhallintaan sekä tietoa koulutusmahdollisuuksista. Työpajatoimintaan voivat osallistua esimerkiksi koulunsa keskeyttäneet tai ammattitaidottomat nuoret. Työpajoissa keskitytään käytännön työn tekemiseen. Työnteon ja ohjauksen avulla pyritään edistämään työhön tai koulutukseen hakeutumista sekä parantamaan arjen hallintaa. Työpajan osallistujalle tehdään oma ohjelma, joka voi sisältää työnteon lisäksi opiskelua pajakoulussa tai oppisopimuskoulutusta.

5. TUKEA TARVITSEVAN OPPILAAN OHJAUS JA TEHOSTETTU OHJAUS

Oppilas voi tarvita tukea monista eri syistä johtuen, mm. oppimisvaikeudet, puutteellinen kielitaito, psykososiaaliset ongelmat ja terveydelliset rajoitteet. Ohjauksen näkökulma huomioidaan silloin, kun arvioidaan oppilaan tarvetta tehostettuun tai erityiseen tukeen.

5.1 OHJAUS YLEISEN, TEHOSTETUN JA ERITYISEN TUEN AIKANA

Tukea tarvitsevan oppilaan ohjaus vaatii joustavuutta ja oppijoiden tarpeiden ja valmiuksien huomioimista. Ohjaus edellyttää jaettua ohjausvastuuta ja monialaista verkostotyötä.

Jo opintojen alkuvaiheessa ohjauksella pyritään luomaan myönteinen oppimisilmapiiri. Oppilaan oppimisvaikeuksien lisäksi huomioidaan oppilaan vahvuudet. Työelämään tutustuminen on tukea tarvitsevalle oppilaalle tärkeää. Peruskoulun loppupuolella ohjauksen tulee painottua uuteen oppilaitokseen orientoitumiseen, jotta nivelvaihe tuntuu oppilaasta turvalliselta.

OHJAUS OSANA YLEISTÄ TUKEA

Jokainen opettaja ohjaa oppilasta koulunkäynnissä ja oppiaineiden opiskelussa ja siten ehkäisee ennalta opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Ohjaus on osa jokaista opetustilannetta ja oppiainetta. Oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen on myös jokaisen opettajan tehtävä. Palautteenanto on yksi ohjauksen välineistä arvioinnissa.

Eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien opetuksessa liitetään opiskelun tuottamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

OHJAUS TEHOSTETUN TUEN AIKANA

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon, kun arvioidaan oppilaan tarvetta tehostettuun tukeen. Oppilaanohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet, kuten opiskelumotivaation vahvistaminen ja opiskelutapojen ja -taitojen kehittäminen, kirjataan tarvittaessa tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan.

Ohjauksella vahvistetaan tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamusta. Ohjaus myös auttaa oppilasta ymmärtämään opiskelun merkitystä omalle tulevaisuudelle. Oppilaan tuen tarve opiskelutaidoissa ja -tavoissa sekä taitoja vahvistavat ja opiskelumotivaatiota lisäävät toimintatavat huomioidaan ohjauksessa tehostetun tuen aikana. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan arvioinnin palautteenannon avulla. Perusopetuksen päättövaiheessa voidaan esimerkiksi toteuttaa joustavaa, osittain työpaikalla tapahtuvaa opiskelua.

OHJAUS ERITYISEN TUEN AIKANA

Tehostetun tuen aikana annetun ohjauksen riittävyys ja laatu sekä oppilaan tarpeet yksilölliseen ja ryhmässä tapahtuvaan ohjaukseen jatkossa arvioidaan osana pedagogista selvitystä, ennen erityisen tuen päätöstä.

Oppilaalle laaditaan HOJKS erityisen tuen päätöksen jälkeen. Siihen sisällytetään ohjauksen tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjaus vahvistaa oppilaan itseluottamusta, opiskelumotivaatiota ja työelämäntuntemusta ja edistää opiskelu- ja yhteistyötaitoja.

Erityisen tuen aikana oppilaanohjaaja tekee yhteistyötä kodin, oppilashuollon ja oppilasta avustavan muun henkilöstön kanssa.

5.2 MAAHANMUUTTAJAOPPILAAN OHJAUS

Maahanmuuttajaoppilaan ohjauksessa huomioidaan oppilaan kielitaito sekä opinto- ja kulttuuritausta. Ohjauksessa tehdään yhteistyötä koko kouluhenkilöstön ja oppilaan perheen kanssa.

5.2.1 MAAHANMUUTTAJAOPPILAAN OHJAUS PERUSOPETUKSESSA

Maahanmuuttajaoppilaan oppimiseen vaikuttaa hänen aikaisempi oppimishistoriansa. Oppilas voi tarvita koulun alussa erityistä ohjausta mm. koulun käytänteissä, kulttuurissa, kielen hallinnassa ja opiskelussa. Oppilaanohjaaja, opettajat sekä muut tarvittavat tahot toimivat ohjauksessa läheisessä yhteistyössä. Opetus ja ohjaus voivat perustua oppilaalle laaditulle yksilölliselle opinto-ohjelmalle.

Kun maahanmuuttajaoppilas tulee kouluun, tehdään yhteistyötä tarvittaessa sosiaalitoimen, nuorisotoimen, seurakunnan ym. tahojen kanssa. Oppilasta voi esimerkiksi ohjata harrastuksiin. Maahanmuuttajavanhemmille voi olla haastavaa ohjata lastaan koulunkäyntiin liittyvissä asioissa, joten oppilaanohjaajan asema korostuu. Maahanmuuttajaoppilaan perhe on tärkeä ottaa mukaan henkilökohtaista ohjausta järjestettäessä.

Valmistava opetus tukee maahanmuuttajaoppilaan kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Lähes kolmasosa perusopetukseen valmistavalle luokalle tulevista lapsista ja nuorista on yläkouluikäisiä. Valmistava opetus kestää yleensä vuoden, mutta voi kestää yli vuoden, jos tarvittavan suomen kielen tason tai muiden kouluvalmiuksien saavuttaminen sitä edellyttää. Valmistavan luokan jälkeen maahanmuuttajaoppilas siirtyy ikä-/taitotasoaan vastaavalle tavalliselle suomalaiselle luokalle peruskoulussa.

Maahanmuuttajaoppilaille oma äidinkieli on hyvin tärkeä esimerkiksi identiteetin kannalta. Hyvä äidinkielen hallinta auttaa myös vieraiden kielten (suomi) oppimisessa ja antaa paremmat

edellytykset muulle koulumenestykselle. Oman äidinkielen opettaja on tuki myös oppilaan ulkomaalaiselle vanhemmalle hänen omalla kielellään.

5.2.2 MAAHANMUUTTAJAOPPILAAN OHJAUS SIIRTYMÄVAIHEESSA TOISELLE ASTEELLE

Maahanmuuttajaoppilaan saadessa suomalaisen peruskoulun päättötodistuksen oppilas hakee yhteishaussa toisen asteen opintoihin. LUVA eli maahanmuuttajien ja vieraskielisten lukiokoulutukseen valmistava koulutus antaa valmiuksia lukio-opintoihin siirtymistä varten. Koulutusta tarjoaa Itä-Hämeen opisto Hartolassa ja Lahden Yhteiskoulun aikuislukio

Maahanmuuttajaoppilas, joka on käynyt suomalaista peruskoulua vastaavan peruskoulun kotimaassaan, muttei ole saanut suomalaista peruskoulun päättötodistusta, voi hakea yhteishaun harkintaan perustuvassa haussa toisen asteen opintoihin. Tämä edellyttää riittävää suomen kielen taitoa.

Maahanmuuttajaoppilas, jonka kielitaito 9. luokan päättyessä ei vielä riitä 2. asteen opintoihin ja/tai hänen kotimaansa peruskoulu ei vastaa suomalaisen peruskoulun oppimäärää, voi hakea esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen valmistavaan koulutukseen tai Lahden kansanopiston Suomen kielen ja kulttuurin koulutukseen.

Luku- ja kirjoitustaidottomana Suomeen muuttaneen oppivelvollisuusiän ylittäneen nuoren on mahdollista hakeutua Lahden kansanopiston lukutaitovaihe- ja alkuvaihe-koulutukseen.

5.3 TEHOSTETTU OHJAUS

Oppilaanohjauksessa huomioidaan oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjauksessa tulee huomioida oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Tehostettua henkilökohtaista ohjausta ja tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla tehdään monialaista yhteistyötä. Monialaisen yhteistyön tavoitteena on myös turvata koulutuksen ulkopuolelle erityisestä syystä jäämässä olevien nuorten opintojen jatkuminen. (OPS, muutosmääräys 9.3.2021).

5.3.1 TEHOSTETUN OHJAUKSEN OSA-ALUEET

Ohjauksen tulee olla oppilaskeskeistä ja huomioida oppilaan henkilökohtaiset tarpeet ja lähtökohdat sekä opiskelukyky ja hyvinvointi. Tavoitteena on tukea opiskelukyvyn ja hyvinvoinnin lisäksi itsesääätelytaitoja ja toimijuutta.

ORIENTAATIO

Oppilaan lähtökohdat ja tarpeet:

- oppilaskeskeisyys
- oppilaan henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet, elämäntilanne huomioidaan kokonaisvaltaisesti
- jatko-opintoihin liittyvä ohjaus – aloitetaan ajoissa
- yhteistyö huoltajat / moniammatillinen
- mahdollisten ongelmien signaalit pyritään tunnistamaan ajoissa

OPISKELU

Opiskelukyky:

- opiskelutaidot ja -valmiudet / hyvinvointi ja voimavarat
 - fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky
 - itsesäätely ja toiminnanohjaus

Kognitiivinen toimintakyky:

- muisti, ajattelu, arvostelukyky, ongelmanratkaisutaidot

Oppimisvaikeudet:

- Tunnistetaan signaalit ajoissa – keskustellaan ja kartoitetaan tuen tarve – moniammatillinen yhteistyö, tuki ja ohjaus – seuranta ja reagointi

HYVINVOINTI

Terveys, materiaallinen hyvinvointi, koettu hyvinvointi, elämänlaatu

- Yksilön hyvinvointiin vaikuttavat:
 - sosiaaliset suhteet
 - itsensä toteuttaminen
 - onnellisuus
 - sosiaalinen pääoma

ITSESÄÄTELY JA TOIMIJUUS

- toimijuus on kykyä oman toiminnan ohjaukseen sekä arjen hallintaan ja itsesäätelyyn
- minä -pystyvyys
- tuetaan oppilaan kykyä oman toiminnan ohjaukseen ja arjen hallintaan
- usko omaan pystyvyyteen tärkeää
- kyky mukautua erilaisiin tilanteisiin – resilienssi

5.3.2 TEHOSTETTU OHJAUS ERI VUOSILUOKILLA

Tehostetun henkilökohtaisen ohjauksen tarpeen arvioi ensisijaisesti oppilaanohjaaja oppilaanohjauksen sisältöjen ja tavoitteiden näkökulmasta (OPS, muutospäätös 9.3.2021). Jos oppilas tarvitsee tukea hakeutuessaan perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin, hänellä on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8. ja 9. Lyseonmäen koulussa on määritelty signaalit tehostetun ohjauksen tarpeesta. Tehostetun ohjauksen tarpeen arvioi oppilaanohjaaja yhteistyössä luokanvalvojen, aineenopettajien, oppilashuollon ja muun henkilöstön kanssa.

Signaalit mahdollisesta tehostetun ohjauksen tarpeesta Lyseonmäen koulussa:

- oppimisvaikeus, yksilöllistetyt aineet (4 tai enemmän)
- heikko opintomenestys, muutos opintomenestyksessä
- paljon huolipoissaoloja, syrjäytymisvaara
- ulkopuolisuuden kokemus, sosiaaliset haasteet
- olemus ja käyttäytyminen
- huoltaja/oppilas kokevat, että vaikea päättää

7. luokan aikana ohjauksen tarpeen arviointi Lyseonmäen koulussa:

- erityisesti lv, ero ja opo seuraavat signaaleja tehostetun ohjauksen tarpeesta
- tehostettu ohjaus on mahdollista aloittaa jo seiskaluokalla, jos oppilaan ohjauksen tarve on ilmeinen
- järjestelmällisesti kartoitetaan 7. lk:n keväällä kartoitetaan oppilaat, jotka tarvitsevat tehostettua ohjausta (erityisesti huomioidaan pienryhmien oppilaat)
- lv, ero ja opo vastaavat kartoittamisesta ja mahdollisesti ottavat yhteyttä huoltajaan ja moni ammatillinen työskentely käynnistyy
- selvitetään mahdollisimman varhain tehostetun ohjauksen tarpeita

8. luokkalaisen tehostettu ohjaus Lyseonmäen koulussa:

- syyslukukauden aikana arvioidaan tehostetun ohjauksen tarve myös yleisopetuksen ryhmissä
- tehostetun ohjauksen aikana tehdään tiiviimpää yhteistyötä luokanvalvojan/erityisluokanopettajan/laaja-alaisen erityisopettajan kanssa
- opo tulee mukaan teho-ohjattavien arviointikeskusteluun, joka järjestetään ennen talvilomaa, arviointikeskustelussa oppilas esittelee itsearviointityönsä (MEITSI)

- ennen arviointikeskustelua opo täyttää niiltä osin kuin mahdollista tehostetun ohjauksen lomakkeen, oppilaan opiskelusta, hyvinvoinnista, toimijuudesta ja urasuunnittelutaidoista, lomaketta voi täydentää arviointikeskustelussa
- huoltajille kerrotaan tehostetusta ohjauksesta ja sen etenemisestä ja kuullaan heidän mielipiteitään
- arvion perusteella tehostetussa ohjauksessa lisätään opon henkilökohtaista tai pienryhmäohjausta kevätlukukauden aikana
- suunnitellaan mahdollisia koulutuskokeiluja/TET-vaihtoehto /Salpaus-TET/koulutusalaakohtaiset tutustumiset
- ohjauksessa käsitellään teemoja, jotka tukevat oppilaan koulutusvalinnan suunnittelua, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet, resurssit
- oppilasta kannustetaan koulunkäynnin hyvään sujumiseen ja pitkäjänteiseen sitoutumiseen
- mahdollisimman konkreetista työelämään tutustumista esim. yritysvierailut
- tarvittaessa kartoitetaanko uudestaan tehostetun ohjauksen tarve
- ohjausyhteistyö toisen asteen kanssa (suunnitellaan tarkemmin lukuvuoden 2021-2022)

9. luokkalaisten tehostettu ohjaus Lyseonmäen koulussa:

- tehostetun ohjauksen aikana tehdään tiiviimpää yhteistyötä luokanvalvojan/erityisluokanopettajan/laaja-alaisen erityisopettajan kanssa
- syyslukukauden alussa opo tulee mukaan HOJKS:n/oppimissuunnitelman päivitykseen, keskustellaan huoltajien ja oppilaan kanssa myös jatko-opinnoista ja täytetään edelleen tehostetun ohjauksen lomaketta
- mahdollisuuksien mukaan opotunnit järjestetään niin, että pienluokilla on mahdollisuus samanaikaisopetukseen yhdessä opo ja opettaja
- henkilökohtaiset ohjauskeskustelut tehostetusti, mietitään erilaiset mahdolliset vaihtoehdot jatko-opinnoista ja harkinnan varainen haku ja/tai erityisoppilaitoksiin haku, tehostetun ohjauksen lomaketta täytetään (yhteishaku, jatkuva haku)
- yhteistyö ope, ero, opo, oppilas ja huoltajat, mahdolliset moniammatilliset työryhmät
- peruskoulu valvoo, että oppilas hakeutuu jatko-opintoihin
- siirtotiedot toiselle asteelle, huoltajalle
- jos oppilas ei saa päättötodistusta, suunnitelman tekeminen
- yhteishaun ja muiden hakujen seuraaminen kesäkuussa tulosten julkaisupäivänä (VALPAS), jos oppilas ei saa paikkaa, niin yhteydenotto oppilaaseen ja huoltajaan, jatko-ohjaaminen, yhteistyö esim. etsivän nuorisotyön kanssa
- elokuussa tarkistetaan VALPAS-järjestelmästä, että jokaisella on jatko-opiskelupaikka, suunnitellaan jatkuva haku ja/tai TUVA- haku ja muut tarvittavat toimenpiteet
- jos oppilas ei elokuun lopussa (OKM pvm.) ole toisen asteen tai nivelvaiheen koulutuksessa, niin ilmoitus asuinkunnalle

5.3.3 TEHOSTETTU OHJAUS TOISELLE ASTEELLE SIIRRYTTÄESSÄ

Oppilaan tulee hakea perusopetuksen jälkeen joko toiselle asteelle suorittamaan tutkintoa, tutkintoon valmentavaan koulutukseen (TUVA, 1.8.2022 alkaen) tai kansanopistojen perusopetuksen jälkeisille linjoille. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen painopisteenä on kehittää oppilaan jatko-opintovalmiuksia sekä ohjata oppilas hänelle sopiviin jatko-opintoihin.

Jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, oppimisen ja opiskelun tuen tarve ja minkälaisen työllistymisen koulutus mahdollistaa. Tavoitteena on, että jokaiselle oppilaalle löytyy jatko-opiskelupaikka, jossa oppilas jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista perusopetuksen jälkeen.

Tehostetun ohjauksen ja urasuunnittelutaitojen sisällöt (Kasurinen 2021) Lyseonmäen koulussa:

Itsetuntemus – käsitys itsestä

- tietoisuus omista luonteenpiirteistä, kiinnostuksista, arvoista, taidoista ja osaamisesta sekä motivaation lähteistä ja päämääristä

Itsereflektio

- ajatukset, uskomukset, käyttäytymismallit, olosuhteet ja elämäntilanne

Mahdollisuuksien rakenne

- tulevaisuuden mahdollisuuksien tunnistaminen
- tiedonhakutaidot

Suunnittelu, tavoitteiden asettaminen, päätöksen teko

- mitä haluaa saavuttaa ja mitä tavoitteen saavuttaminen edellyttää
- sitoutuminen päätökseen

Tiedonhakutaidot

Yhteiskunnan ja työelämän muutokset

- työelämätaidot
- resilienssi, mukautuvuus, joustavuus muutoksissa

Toteutus ja mukautuminen

Tehostetun ohjauksen aikana on mietittävä myös muu mahdollinen oppilaan tuki:

- oppimisen tuki
- oppilashuollon tuki
- sosiaalipalvelujen tuki
- nuorisopalvelujen tuki

Perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu päättyy, kun oppivelvollinen aloittaa opintonsa seuraavassa oppilaitoksessa. Tällöin ohjaus- ja valvontavastuu siirtyy seuraavalle koulutuksen järjestäjälle. Jos oppivelvollinen nuori on vielä kesän jälkeen ilman opiskelupaikkaa, perusopetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa tästä nuoren asuinkunnalle, ja vastuu ohjauksesta ja valvonnasta siirtyy asuinkunnalle.

Heinolassa ohjauksesta vastaan kunnan moniammatillinen ohjaustiimi, joka kootaan oppilaan yksilöllisten tarpeiden ja elämäntilanteen mukaan.

6. MONIALAISET VERKOSTOT JA KUNNAN OHJAUSTIIMI

Monialaisissa ryhmissä eri ammattiryhmiin kuuluvat asiantuntijat työskentelevät yhdessä jakaen tietoaan ja osaamistaan. Tavoitteena on tarjota asiantuntevaa ohjausta ja tukea oppilaan oppimiseen ja kehitykseen. Monialaisuus korostuu etenkin nivelvaiheissa.

Nuoren kokonaisyhyvinvointia tuetaan riittävällä ohjauksella ja tukipalveluilla. Tukea pyritään järjestämään oikea-aikaisesti. Suunnitellaan riittävä tiedonsiirto ja ns. saattaen vaihto.

Ohjaamisen lisäksi monialainen työskentely edellyttää vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, yhteistä ongelmanratkaisua, tiedonhallintaosaamista ja työn yhteistä käsittelemistä.

Ohjauksen monialaisessa tiimissä voi toimia sekä koulun sisäisiä toimijoita että koulun ulkopuolisia tahoja:

- aineenopettajat ja erityisopettajat ym.
- oppilashuoltoryhmä
- toisen asteen oppilaitokset, kansanopistot
- sivistys/koulutoimi, sosiaali- ja terveystoimi, nuoriso/vapaa-aikatoimi
- työ- ja elinkeinotoimisto, työpajat, yrittäjät ja työpaikat
- järjestöt (3.sektori), seurakunnat
- poliisi

Koulujen ja kuntien monialaiset tiimit määrittelevät itse yhteistyötahot, tehtäväjaon ja kokoontumiset kunnassa. Kunnallisissa ja koulukohtaisissa ohjaussuunnitelmissa määritellään myös esimerkiksi se, mitkä toimijatahot vastaavat jälkiohjauksesta (koulutuspaikkaa vaille jääneet, keskeyttäneet).

Monialaisen verkoston hyödyntämistä kannattaa harkita yksittäisen oppilaan kohdalla jo hyvissä ajoin heti huolen ilmaannuttua. Oppilaan parhaiten tunteva toimija miettii, ketkä verkostosta voisivat olla nuorelle ja hänen perheelleen tilanteessa avuksi ja järjestää verkostopalaverin. Erityisesti huomioitavaa on tiedottaa huoltajille, keitä verkostopalaveriin on kutsuttu. Osallistujien tulee olla yhteisesti hyväksytyjä.

7. OHJAUSSUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN

Ohjauksen tulee tukea oppilaan oppimista, kasvua ja kehitystä. Ohjaus on jatkuvaa, vuorovaikutteista ja tavoitteellista toimintaa. Ohjaus on kaikkien koulussa työskentelevien yhteistä työtä, jota koulun toimintakulttuurin tulee tukea. (Opetushallitus 2014, 5.)

Tässä ohjaussuunnitelmassa on kuvattu ohjauksen toimintamallit ja vastuunjako Lyseonmäen koulussa. Toimintamalleja kehitetään ja tarkistetaan jatkuvasti päivittäisessä työssä. Opetushenkilöstö, oppilashuoltohenkilöstö ja muu henkilöstö suunnittelevat ohjaustyötä osana työtään sekä oppilaiden yksilöllisten että yhteisöllisten tarpeiden mukaan aina kulloinkin käsillä olevassa tilanteessa. Yhteistyö eri toimijoiden kesken on tiivistä.

Jokaista oppilasta tulee kunnioittaa yksilönä ja hänellä on oikeus laadukkaaseen, omiin tarpeisiinsa nähden riittävään ohjaukseen. Ohjauksen tarkoituksena on tukea opiskelunvalmiuksien kehittymistä, itsetuntemusta, ja auttaa urasuunnittelutaitojen kehittymisessä. Ohjauksella edistetään oppilaan päätöksentekokykyä ja itsenäisyyttä. Ohjauksella on keskeinen merkitys hyvinvoinnin lisäämisessä ja syrjäytymisen ehkäisyssä. (Opetushallitus 2014, 5.) Ohjaussuunnitelmassa on kuvattu kaikkien koulun toimijoiden ohjaukselliset roolit osana oppilaiden hyvinvoinnin turvaamista ja syrjäytymisen ehkäisyä.

Toimintamalleja tarkastellaan lukuvuoden aikana aineryhmätyössä (erityisopettajat, oppilaanohjaajat, koulunkäynninohjaajat), tiimityöskentelyssä (opetustiimi, tukitiimi) sekä yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä jokaisella luokalla ja oppilaalla on mahdollisuus vaikuttaa koulun yhteisiin asioihin luokkakohtaisten oppilashuoltotapaamisten kautta (Mitä kuuluu- tunnit). Lisäksi oppilaiden osallisuutta ja toimijuutta vahvistetaan osallistavilla opiskelumenetelmillä ja toimintatavoilla sekä yhteisillä tapahtumilla ja projekteilla. Ohjaussuunnitelma tarkistetaan vuosittain yhteisöllisessä ammatillisessa oppilashuoltoryhmässä.

LÄHTEET

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.

Nummenmaa, A. & Korhonen, P-K. 2000. Sukupuolisensitiivinen ohjaus. Teoksessa J. Onnismaa, H. Pasanen & T. Spangar (toim.). Ohjaus ammattina ja tieteenalana, osa I. Jyväskylä: PS-kustannus, 70–82.

Opetushallitus 2014. Hyvän ohjauksen kriteerit. Hyvän ohjauksen kriteerit perusopetukseen, lukiokoulutuksen ja ammatilliseen koulutukseen.

Kasurinen, H. Tehostetun oppilaan ohjauksen aamukahvit 26.3.2021 (OPH)